

Кравченко О.В.

*к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту,
Черкаський державний технологічний університет*

Kravchenko Oksana

Cherkasy State Technological University

Пастернак Я.П.

*к.е.н., доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку, аналізу і аудиту,
Черкаський державний технологічний університет*

Pasternak Yaroslava

Cherkasy State Technological University

СКЛАДНИКИ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

THE COMPONENTS OF THE PROFESSIONAL COMPETENCES OF ACCOUNTING AND TAX SPECIALISTS

Анотація. У сучасних умовах набуває особливо важливого значення підготовка висококваліфікованих спеціалістів з обліку та оподаткування, які повинні дотримуватися встановлених стандартів і одночасно вміти оперативно реагувати на зміни, які відбуваються в законодавстві та в економіці країни загалом. У статті розглянуто основні етапи професійного становлення бухгалтера: виникнення професійних намірів, професійна підготовка, процес входження у професію, повна реалізація особистості в самостійній професійній праці, суперпрофесіоналізм, та визначено, що найважливішим етапом процесу становлення професії бухгалтера є етап професійної підготовки, який передбачає формування у здобувачів вищої освіти відповідних знань, умінь та спеціальних (фахових) компетентностей. Запропоновано з метою більш глибокого розуміння користувачами змісту спеціальних (фахових) компетентностей їх розширити та згрупувати за ознаками для відображення в освітньо-професійних програмах спеціальності «Облік і оподаткування».

Ключові слова: професія бухгалтера, професійна освіта, професійна компетентність, стандарти вищої освіти, спеціальні (фахові) компетентності, облікові, контрольно-аудиторські, аналітичні, організаційні, дослідницькі, прогностичні, педагогічні компетентності.

Постановка проблеми. Професійна підготовка фахівців з обліку і оподаткування здійснюється в умовах інтенсивного розвитку світового господарства, інтеграції України у міжнародне співтовариство, інформатизації суспільства, жорсткої конкуренції на ринку, що вимагає постійного удосконалення системи професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів-обліковців. В сучасних умовах відбуваються суттєві зміни до професії бухгалтера, які приводять до необхідності підвищення професіоналізму та компетентності бухгалтера, що дає йому змогу на високому рівні виконувати професійну діяльність. Тому підготовка висококваліфікованих спеціалістів з обліку та оподаткування з високим рівнем професійних компетентностей є одним із головних завдань вищих навчальних закладів економічного спрямування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні питання підготовки фахівців з обліку та оподаткування, формування у них професійних компетентностей, професійного становлення професії бухгалтера досліджували українські вчені: М.І. Бондар, Н.О. Бондаренко, Ф.Ф. Бути-

нець, Б.І. Валуєв, О.П. Войналович, В.П. Загородній, С.В. Івахненко, О.В. Карпенко, Я.Д. Крупка, Ю.М. Козловський, В.С. Лень, М.С. Пушкар, В.В. Сопко, Л.В. Чижевська, І.Й. Яремко та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, попри значні наукові розробки названих авторів, слід зауважити, що досі залишаються невирішеними питання групування професійних компетентностей та їх відображення в освітньо-професійних програмах спеціальності «Облік і оподаткування», що і зумовлює доцільність проведеного дослідження.

Мета статті. Мета дослідження полягає у визначенні місця професійних компетентностей у процесі підготовки фахівців з обліку і оподаткування та їх групування для відображення в освітньо-професійних програмах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний ринок праці висуває особливі вимоги до фахівців з обліку і оподаткування, адже бухгалтер сьогодення – це працівник, який не лише фіксує факти здійснених операцій, а стає активним учасником системи менеджменту підприємства, приймаючи на себе додаткові функції аналітика, прогнозиста, контролера тощо [1, с. 808], а можливості бухгалтера у цій системі визначаються рівнем його професійної компетенції, яка формується в процесі професійного розвитку. Процес становлення бухгалтера як професіонала охоплює найбільшу частину життя, починаючи з моменту формування професійних намірів і завершуючи припиненням активної професійної діяльності.

Як показали проведені дослідження [2, с. 179; 3, с. 415], і практика це підтверджує, науковці виділяють такі етапи процесу становлення професії бухгалтера:

1) виникнення професійних намірів, що виявляється в пошуку та виборі базової професії і вступі до професійного навчального закладу. Основою професійного самовизначення на цьому етапі є свідомий вибір професії з урахуванням особистих якостей і можливостей, вимог професійної діяльності та соціально-економічних умов;

2) професійна підготовка, що розпочинає професійне становлення майбутнього

фахівця з бухгалтерського обліку у вищому навчальному закладі, спрямована на засвоєння професійних знань, навичок і вмій. Отримання базової освіти дає можливість здобувачу професійно працювати бухгалтером, що приводить до необхідності набуття практичних навичок роботи. Це досягається через тестування знань із відповідних тем, проблем, вирішення ситуаційних практичних завдань, через практичну роботу у бухгалтерії;

3) процес входження у професію, що відбувається після отримання відповідної освіти і виходу випускників навчальних закладів на ринок праці, передбачає первинне ознайомлення зі своїми посадовими правами, обов'язками і родом майбутньої діяльності;

4) повна реалізація особистості в самостійній професійній праці, яка полягає у повноцінній роботі професійних бухгалтерів відповідно до чинного законодавства. Цей етап передбачає:

– соціальну і професійну адаптацію, під час якої відбувається зміна соціально-економічних умов життя, засвоєння нової соціальної ролі бухгалтера-професіонала, набуття власного професійного досвіду, виникнення нової системи професійних відносин та пристосування до них у різновіковому колективі;

– самостійну професійну діяльність, що проявляється в поступовому засвоєнні професії, зануренні у професійне середовище, набутті власного професійного досвіду, відносній стабілізації способів виконання роботи та самої професійної діяльності, становленні як спеціаліста, що приводить до формування нової системи ставлення бухгалтера до навколишнього середовища та до самого себе;

– професійне вдосконалення, що втілюється в подальшому підвищенні кваліфікації, самоосвіті, набутті нових знань, умінь і навичок, індивідуалізації технологій виконання роботи, виникнення власної професійної позиції, високої якості праці та становленні як професіонала;

5) суперпрофесіоналізм або рівень професійної майстерності, якого, однак, досягає лише відносно невелика група професійних

бухгалтерів, котрі мають творчий потенціал та розвинуту потребу в самореалізації. Цей етап передбачає:

- творче осягнення професії, що включає зміну характеру та високий рівень виконання професійної діяльності, підвищення творчої, соціальної та професійної активності;

- зміну форми та змісту професійної діяльності, що проявляється в пошуку нових, більш ефективних способів виконання діяльності, зміні усталених відносин із колективом, прагненні та намаганні зламати традиційні методи управління.

У результаті проходження вищенаведених етапів процесу становлення професії бухгалтер стає справжнім професіоналом, здатним передати свій досвід і знання наступним поколінням. Проте, не зменшуючи значущість наведених етапів, на думку авторів, найважливішим етапом процесу становлення професії бухгалтера є етап професійної підготовки, під час проходження якого здобувачі вищої освіти набувають теоретичних та практичних навичок у сфері бухгалтерського обліку, оподаткування, аудиту, контролю, аналізу та інших дисциплін професійної підготовки. У зв'язку з цим важливого значення набуває створення налагодженої системи професійної освіти, що забезпечить підвищення рівня якісної підготовки майбутніх фахівців-бухгалтерів, адже оптимально організований процес у вищому навчальному закладі є запорукою якісної професійної підготовки фахівця з бухгалтерського обліку.

Є пряма залежність між здобуттям професійної освіти, тобто отриманням студентом відповідних знань з обліку, оподаткування, контролю, аудиту, аналізу, та формуванням професійних компетентностей фахівців як динамічної комбінації знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [4].

Нині в Україні підготовка фахівців у вищих навчальних закладах зі спеціальності

071 «Облік і оподаткування» здійснюється за двома рівнями: перший – бакалаврський, другий – магістерський. Підготовка фахівця першого рівня передбачає формування системи базових теоретичних та практичних знань, які потрібні для здійснення професійної діяльності. Другий рівень передбачає отримання глибоких знань та вмінь із теорії та практики за вибраною спеціальністю, необхідних для того, щоб у майбутньому присвятити себе викладацькій або науковій роботі, отримати можливість зайняти керівну посаду на великих підприємствах, в бюджетних організаціях або в органах управління. Тому надалі в дослідженні буде зосереджено увагу на професійних компетентностях для двох рівнів вищої освіти: перший – бакалаврський, другий – магістерський.

Стандартами вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженими відповідними Наказами Міністерства освіти і науки України, встановлено перелік компетентностей, які поділяються на: інтегральну компетентність, загальні та спеціальні (фахові) компетентності [5; 6].

Інтегральна компетентність – це узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо результатів навчання та/або професійної діяльності [7].

Загальні компетентності – універсальні компетентності, що не залежать від предметної сфери, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача в різних галузях та для його особистісного розвитку. Стандартами вищої освіти передбачено: для освітнього рівня бакалавр – 15 загальних компетентностей, для освітнього рівня магістр – 11 загальних компетентностей і 2 додатково для освітньо-наукових програм.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності – компетентності, що залежать від предметної сфери та є важливими для успішної професійної діяльності за спеціальністю «Облік і оподаткування». Стандартом вищої

освіти передбачено: для освітнього рівня бакалавр – 11 спеціальних (фахових) компетентностей, для освітнього рівня магістр – 10 спеціальних (фахових) компетентностей і 2 додатково для освітньо-наукових програм.

Проте, як зазначають ці стандарти, наведений перелік компетентностей не є вичерпним, і заклади вищої освіти під час формування освітніх програм можуть вказувати додаткові компетентності.

Освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча) програма – це система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти [4].

Освітньо-професійна програма спеціальності 071 «Облік і оподаткування» встановлює обсяг та термін навчання, інтегральну, загальні та спеціальні (фахові) компетентності, перелік та обсяг навчальних дисциплін для опанування компетентностей та результати навчання випускника освітньої програми.

Отже, розділ «Компетентності» є обов'язковою складовою частиною освітньо-професійної програми спеціальності 071 «Облік і оподаткування», яка призначена для використання не лише фахівцями цієї галузі, але і для здобувачів відповідного рівня вищої освіти. Спеціальні (фахові) компетентності формуються у здобувачів вищої освіти під час вивчення ними дисциплін професійної підготовки. На думку авторів, для їх більш глибокого розуміння користувачами освітньо-професійної програми зі спеціальності «Облік і оподаткування» спеціальні (фахові) компетентності слід дещо розширити та згрупувати за такими ознаками:

– для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: облікова, контрольно-аудиторська, аналітична, організаційна (табл. 1);

– для другого (магістерського) рівня вищої освіти: облікова, контрольно-ауди-

торська, аналітична, дослідницька, прогностична, педагогічна (табл. 2).

Наведена в таблицях 1 та 2 класифікація компетентностей освітньо-професійної програми зі спеціальності «Облік і оподаткування» надасть можливість її користувачам – майбутнім фахівцям – більш точно оцінити можливості професії, яку вони обирають. Як видно з таблиці 2, Стандартом вищої освіти для другого (магістерського) рівня не передбачені педагогічні компетентності. На думку авторів, ці компетентності повинні бути передбачені в освітньо-професійній програмі магістерського рівня, беручи до уваги ту обставину, що наявність магістерського рівня вищої освіти дає можливість вести викладацьку діяльність у вищих навчальних закладах.

Висновки і пропозиції. Становлення професії бухгалтера – це довготривалий процес, який передбачає формування висококваліфікованого фахівця, здатного якісно та сумлінно виконувати функції. Професійне становлення бухгалтера здійснюється в декілька етапів: виникнення професійних намірів, професійна підготовка, процес входження у професію, повна реалізація особистості в самостійній професійній праці, суперпрофесіоналізм.

Не зменшуючи значущість наведених етапів, на думку авторів, найважливішим етапом процесу становлення професії бухгалтера є етап професійної підготовки, під час проходження якого здобувачі вищої освіти набувають теоретичних та практичних навичок у сфері бухгалтерського обліку, оподаткування, аудиту, контролю, аналізу та інших дисциплін професійної підготовки.

У процесі здобуття професійної освіти здійснюється формування інтегральної, загальних та спеціальних (фахових) компетентностей майбутніх фахівців, які передбачені в Стандартах вищої освіти. На думку авторів, в освітньо-професійній програмі зі спеціальності «Облік і оподаткування» спеціальні (фахові) компетентності слід дещо розширити та згрупувати за певними ознаками, що дасть можливість для їх більш глибокого розуміння користувачами. Також в освітньо-професійну програму магістер-

Система спеціальних (фахових) компетентностей для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Компетентності згідно зі Стандартом вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [5]	Запропоновані компетентності
Облікова	
<p>Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення</p> <p>Застосовувати знання права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання</p> <p>Здійснювати облікові процедури із застосуванням спеціалізованих інформаційних систем і комп'ютерних технологій</p>	<p>Здатність формувати, перевіряти та обробляти первинні документи</p> <p>Здатність складати реєстри аналітичного та синтетичного обліку</p> <p>Здатність робити взаємозв'язок реєстрів</p> <p>Здатність здійснювати розрахунки та нараховувати відповідні податки і інші обов'язкові платежі</p> <p>Здатність узагальнювати інформацію в облікових реєстрах</p> <p>Здатність складати передбачені форми фінансової та податкової звітності</p>
Контрольно-аудиторська	
<p>Застосовувати методики проведення аудиту й послуг з надання впевненості</p> <p>Ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів</p> <p>Здійснювати зовнішній та внутрішній контроль діяльності підприємства та дотримання ним законодавства з бухгалтерського обліку і оподаткування</p> <p>Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків</p>	<p>Здатність проводити перевірки на відповідність стану обліку і звітності чинному нормативному законодавству України та вимогам міжнародних стандартів бухгалтерського обліку</p> <p>Здатність складати організаційні та робочі документи ревізора та аудитора</p> <p>Здатність визначати суттєвість помилок у фінансовій звітності та розмір аудиторського ризику</p> <p>Здатність визначати характер виявлених порушень чинного законодавства, методології обліку</p> <p>Здатність узагальнювати результати перевірок в аудиторському звіті та акті ревізії</p> <p>Здатність проводити внутрішній контроль фінансово-господарської діяльності підприємства</p>
Аналітична	
<p>Проводити аналіз господарської діяльності підприємства та фінансовий аналіз з метою прийняття управлінських рішень</p>	<p>Здатність розраховувати показники фінансово-господарської діяльності</p> <p>Здатність давати оцінку аналітичним показникам</p> <p>Здатність визначати вплив факторів на основні показники фінансово-господарської діяльності</p> <p>Здатність підраховувати резерви поліпшення фінансового стану</p> <p>Здатність робити висновки і прогнозувати фінансову стійкість підприємств, установ, організацій</p>
Організаційна	
<p>Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці</p> <p>Використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, розв'язання прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування</p> <p>Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави</p>	<p>Здатність координувати та узгоджувати розробку планів соціально-економічного розвитку</p> <p>Здатність визначати облікову політику, організацію облікової роботи, та обирати систему оподаткування</p> <p>Здатність визначати перелік рахунків, необхідних для відображення майна та діяльності підприємства</p> <p>Здатність складати загальну схему документообігу по конкретним операціям</p> <p>Здатність складати положення про бухгалтерську службу</p> <p>Здатність складати посадові інструкції</p> <p>Здатність контролювати використання посадових функцій</p>

ського рівня вищої освіти потрібно включити групу педагогічних компетентностей, а саме: здатність викладати дисципліни з обліку, контролю, аналізу та аудиту; здатність організувати навчальну, виховну, нау-

ково-дослідницьку роботу; здатність розробляти ефективні форми педагогічного контролю; здатність удосконалювати процес навчання з використанням сучасних інформаційних ресурсів. Отже, формування

Система спеціальних (фахових) компетентностей другого (магістерського) рівня вищої освіти

Компетентності згідно зі Стандартом вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для другого (магістерського) рівня вищої освіти [6]	Запропоновані компетентності [8]
Облікова	
<p>Здатність організувати обліковий процес та регламентувати діяльність його виконавців у відповідності з вимогами менеджменту підприємства</p> <p>Здатність застосовувати теоретичні, методичні і практичні підходи щодо організації обліку, контролю, планування та оптимізації податкових розрахунків</p> <p>Здатність формувати фінансову звітність за міжнародними стандартами, коректно інтерпретувати, оприлюднювати й використовувати відповідну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень</p>	<p>Здатність узагальнювати поточну облікову інформацію за допомогою власно складених первинних документів, реєстрів аналітичного та синтетичного обліку, відповідних форм податкової та фінансової звітності</p> <p>Здатність критично аналізувати та практично застосовувати чинні нормативні документи та законодавчі акти</p> <p>Здатність розробляти рекомендації щодо удосконалення нормативної та законодавчої бази, методології та організації обліку, аналізу і аудиту з метою покращення фінансового стану підприємств, установ, організацій та стабілізації рівня економіки країни</p> <p>Здатність забезпечити відповідно з чинним законодавством права працівників з питань норм праці, техніки безпеки і охорони праці, заробітної плати</p> <p>Здатність розв'язувати проблеми економічної діяльності підприємств, установ, організацій</p> <p>Здатність адаптувати світові міжнародні стандарти з обліку і аудиту до діючих положень в країні</p> <p>Здатність адаптуватися до умов діяльності підприємств різних форм власності та галузей економіки при застосуванні різних форм та методів оподаткування</p> <p>Здатність виконувати економічні розрахунки та облікові записи, використовувати персональний комп'ютер та різні автоматизовані програми ведення бухгалтерського обліку та складання звітності</p>
Контрольно-аудиторська	
<p>Використовувати міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг з дотриманням вимог професійної етики в процесі практичної діяльності</p>	<p>Здатність планувати контрольну діяльність підприємства</p> <p>Здатність визначати відхилення у веденні обліку від чинного законодавства, розробляти та впроваджувати заходи щодо збереження власності підприємств, установ, організацій</p> <p>Здатність формувати робочі документи з проведення контрольних процедур</p> <p>Здатність складати план та програму перевірки</p> <p>Здатність застосувати способи і прийоми документального і фактичного контролю ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової і податкової звітності щодо дотримання чинного законодавства</p> <p>Здатність узагальнювати результати контролю</p>
Аналітична	
<p>Здатність застосовувати методи і методики аналітичного забезпечення сучасних систем менеджменту з урахуванням стратегії розвитку підприємства в умовах невизначеності, ризику та/або асиметричності інформації</p>	<p>Здатність аналізувати основні показники фінансово-господарської діяльності та прогнозувати фінансовий стан підприємства</p> <p>Здатність виконувати соціально-економічні розрахунки</p> <p>Здатність аналізувати та виявляти соціально-економічні резерви</p> <p>Здатність аналізувати ефективність використання ресурсів та трудового потенціалу</p>
Дослідницька	
<p>Здатність проводити наукові дослідження з метою вирішення актуальних завдань теорії, методики, організації та практики обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування</p> <p>Здатність застосовувати загальнонаукові та спеціальні методи досліджень, спрямовані на пізнання економічних явищ і процесів</p>	<p>Здатність до впровадження наукових досліджень з проблем обліку, контролю, аналізу, аудиту та оподаткування в практику господарювання</p> <p>Здатність аналізувати план впровадження наукових економічних досліджень</p>

<p>Здатність застосовувати отримані нові знання та інновації для розв'язання комплексних проблем у сфері обліку, аудиту та оподаткування, а також адаптувати їх до умов змінного середовища та вимог сталого розвитку</p> <p>Здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства</p>	<p>Здатність здійснювати підбір і критичний огляд літературних джерел, різних точок зору науковців та практиків з обліку, контролю, аналізу, аудиту та оподаткування</p> <p>Здатність розробляти особисту наукову позицію по визначеній тематиці</p> <p>Здатність проводити науково-дослідницькі роботи та аналізувати отримані економічні показники</p> <p>Здатність узагальнювати результати наукових досліджень і впроваджувати їх в практику господарювання</p>
<p>Прогностична</p>	
<p>Здатність формувати та використовувати облікову інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством в цілях підвищення ефективності, результативності та соціальної відповідальності бізнесу</p> <p>Здатність виконувати адміністративно-управлінські функції у сфері діяльності суб'єктів господарювання, органів державного сектору</p> <p>Здатність здійснювати діяльність з консультування власників, менеджменту підприємства та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування</p>	<p>Здатність визначити шляхи реалізації обліково-фінансової політики підприємств, установ, організацій на конкретній ділянці роботи</p> <p>Здатність оцінювати впровадження світових міжнародних стандартів з обліку в чинну практику в Україні</p> <p>Здатність розв'язувати завдання, пов'язані з мобілізацією та раціональним використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів</p> <p>Здатність діагностувати тенденції розвитку економічних та діалектичних процесів</p>
<p>Педагогічна</p>	
	<p>Здатність викладати дисципліни з обліку, контролю, аналізу та аудиту</p> <p>Здатність організувати навчальну, виховну, науково-дослідницьку роботу</p> <p>Здатність розробляти ефективні форми педагогічного контролю</p> <p>Здатність удосконалювати процес навчання з використанням сучасних інформаційних ресурсів</p>

професійних компетентностей у процесі здобуття вищої освіти забезпечить якісну професійну підготовку майбутніх фахівців спеціальності «Облік і оподаткування».

Література:

- Головай Н.М., Волинець В.І., Гордополова Н.В. Сучасні тенденції розвитку бухгалтерського обліку та їх вплив на розвиток бухгалтерської професії в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки (електронне наукове видання). Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського*. 2017. № 17. С. 806–809. URL: <http://global-national.in.ua/issue-17-2017/26-vipusk-16-kviten-2017-r-2/3223-golovaj-n-m-volinets-v-i-gordopolova-n-v-suchasni-tendentsiji-rozvitku-bukhgalterskogo-obliku-ta-jikh-vpliv-na-rozvitok-bukhgalterskoji-profesiji-v-ukrajini> (дата звернення: 16.10.2019).
- Качмар О.В. Професія бухгалтера в сучасних умовах. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. Вип. 5. Ч. 4. С. 178–182.
- Яшина Ю.В. Етапи професійного становлення державних службовців. *Теорія та практика державного управління*. 2010. Вип. 4. С. 413–419. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2010_4_63 (дата звернення: 16.10.2019).
- Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 16.10.2019).
- Стандарт вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 19.11.2018р. № 1260. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/06/071-oblik-i-opodatkuvannya-bakalavr.pdf> (дата звернення: 16.10.2019).
- Стандарт вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 10.07.2019р. № 958. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni_standarty/2019/07/12/071-oblik-i-opodatkuvannya-magistr.pdf (дата звернення: 16.10.2019).
- Національна рамка кваліфікацій, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011р. № 1341. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> (дата звернення: 16.10.2019).
- Освітньо-професійна програма галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» для другого (магістерського) рівня вищої освіти. Черкаси. ЧДТУ. 2016. URL: <https://chdtu.edu.ua/admission/directions> (дата звернення: 16.10.2019).

References:

- Holovay N. M., Volynets' V. I., Hordopolova N. V. (2017) Suchasni tendentsiyi rozvytku bukhhalters'koho obliku ta yikh vplyv na rozvytok bukhhalters'koyi profesiyi v Ukraini [Current trends in accounting development and their impact on the development of the accounting profession in Ukraine] *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky (elektronne naukove vydannya)*. [Global and national problems of economy (electronic scientific edition).] *Mykolaiv National University of V.A. Sukhomlinsky*. no. 17, pp. 806–809. Available at: <http://global-national.in.ua/issue-17-2017/26-vipusk-16-kviten-2017-r-2/3223-golovaj-n-m-volinets-v-i-gordopolova-n-v-suchasni-tendentsiji-rozvitku-bukhgalterskogo-obliku-tajikh-vplyv-na-rozvitok-bukhgalterskoji-profesiji-v-ukrajini> (accessed 16 October 2019).
- Kachmar O. V. (2014) Profesiya bukhhaltera v suchasnykh umovakh. [Profession of accountant in modern conditions.] *Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Economic Sciences*. vol. 5, Part 4, pp. 178–182.
- Yashina Y. V. (2010) Etapy profesiynoho stanovlennya derzhavnykh sluzhbovtiv. [Stages of professional formation of civil servants.] *Public administration theory and practice*. vol. 4, pp. 413–419. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2010_4_63 (accessed 16 October 2019).
- About Higher Education: The Law of Ukraine of 01 July 2014 No. 1556-VII The Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (accessed 16 October 2019).
- Standart vyshchoyi osvity za spetsial'nisty 071 "Oblik i opodatkuvannya" haluzi znan' 07 "Upravlinnya ta administruvannya" dlya pershoho (bakalavr's'koho) rivnya vyshchoyi osvity. Higher education standard in speciality 071 "Accounting and taxation" of the field of knowledge № 07 "Management and administration" for the first (bachelor) level of higher education, approved by the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 19.11.2018. № 1260. Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/approved%20standarty/2019/05/06/071-form-and-opodatkuvannya-bakalavr.pdf> (accessed 16 October 2019).
- Standart vyshchoyi osvity za spetsial'nisty 071 "Oblik i opodatkuvannya" haluzi znan' 07 "Upravlinnya ta administruvannya" dlya druhoho (mahisters'koho) rivnya vyshchoyi osvity. Higher education standard in speciality 071 "Accounting and taxation" of the field of knowledge 07 "Management and administration" for the second (master's) level of higher education, approved by the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 10.07.2019. № 958. Available at: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/approved_standarty/2019/07/12/071-form-and-opodatkuvannya-magistr.pdf (accessed 16 October 2019).
- National Qualifications Framework approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine on November 23, 2011 no. 13–41. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> (accessed 16 October 2019).
- Osvitno-profesiyna prohrama haluzi znan' 07 "Upravlinnya ta administruvannya" spetsial'nosti 071 "Oblik i opodatkuvannya" dlya druhoho (mahisters'koho) rivnya vyshchoyi osvity. Educational and professional program of the field of knowledge 07 "Management and administration" of specialty 071 "Accounting and taxation" for the second (master's) level of higher education. Cherkasy. CSTU. 2016. Available at: <https://chdtu.edu.ua/admission/directions> (accessed 16 October 2019).

Аннотация. В современных условиях приобретает особенно важное значение подготовка высококвалифицированных специалистов по учету и налогообложению, которые должны соблюдать установленные стандарты и одновременно уметь оперативно реагировать на изменения, происходящие в законодательстве и в экономике страны в целом. В статье рассмотрены основные этапы профессионального становления бухгалтера: возникновение профессиональных намерений, профессиональная подготовка, процесс вхождения в профессию, полная реализация личности в самостоятельной профессиональной работе, суперпрофессионализм, и определено, что важнейшим этапом процесса становления профессии бухгалтера является этап профессиональной подготовки, который предусматривает формирование в соискателей высшего образования соответствующих знаний, умений и специальных (профессиональных) компетенций. Предложено с целью более глубокого понимания пользователями содержания специальных (профессиональных) компетенций их расширить и сгруппировать по признакам для отображения в образовательно-профессиональных программах специальности «Учет и налогообложение».

Ключевые слова: профессия бухгалтера, профессиональное образование, профессиональная компетентность, стандарты высшего образования, специальные (профессиональные) компетентности, учетные, контрольно-аудиторские, аналитические, организационные, исследовательские, прогностические, педагогические компетентности.

Summary. In modern conditions it is particularly important to prepare highly qualified accounting and tax specialists who must follow the established standards and at the same time promptly react to changes occurring in the legislation and in the country's economy as a whole. The main stages of the professional formation of an accountant are considered in the article such as the rise of professional intentions, the professional preparation, the process of entering into the profession, the complete realization of the personality into independent professional work, the super-professionalism. It is determined that the most important stage of the process of becoming an accountant is the stage of professional training which provides the formation of relevant knowledge, skills and special (professional) competences for the higher education applicants. The list of the competences for the training of accounting and tax specialists is set by the Higher Education Standards for the first (bachelor) and the second (master's) levels but it is not exhaustive that's why higher education institutions may indicate additional competences when creating educational programs. It is proposed for users to broaden and to group the special (professional) competences with the purpose of its reflection in the educational and professional programs of the speciality "Accounting and taxation": for the first (bachelor's) educational level: accounting, control-auditing, analytical, organizational; for the second (master's) educational level: accounting, controlling, auditing, analytical, researching, prognostic, pedagogical. Separation of the group of pedagogical competences in the educational and professional program of the master's level of higher education is conditioned by the fact that the presence of the master's level of higher education gives the opportunity to be a teacher in higher educational institutions. The following competences are proposed to include to the pedagogical competences: the permission to teach accounting, control, analysis and audit disciplines; the ability to organize educational, pedagogic, research work; the ability to develop effective forms of pedagogical control; the ability to improve the learning process using modern information resources. Therefore, the formation of special (professional) competences in the process of higher education will provide qualitative professional training for future accounting and tax specialists.

Keywords: accountant, vocational education, professional competence, standards of higher education, special (professional) competences, accounting, control and audit, analytical, organizational, research, prognostic, pedagogical competences.